מי השלוח — יתרו

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי. אִיתָא בַּזוה"ק (יתרו ע"ח.) דְּשָׁלִיט בֵּיהּ אוּרִיאֵ"ל רַב מְמַנָּא. וְאָמַר אאמו"ר זצלל"ה זֶה שֶׁכָּתוּב (משלי כ"ב,כ') "הֲלֹא כָּתַבְתִּי לְךָ שָׁלִישִׁים בְּמוֹעֵצוֹת וָדָעַת". הַיְינוּ שֶׁדִּבְרֵי תוֹרָה לֹא בָּאוּ בְּבַקָּשָׁה אֶל הָאָדָם רַק בְּכֹחַ עֲבוֹדָה כְּמוֹ דְאִתְּ אָמַר "וְשָׁלִישִׁים עַל כֻּלּוֹ", לְשׁוֹן שָׁלִישִׁים מוֹרֶה עַל דָּבָר שֶׁבִּתְקֻף כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (שבת קי"ט:) עֶגְלָא תִּלְתָּא.(בית יעקב שמות יתרו ל"ט)

וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר. אָמַר בָּזֶה כְּבוֹד אזמו"ר זצללה"ה שֶׁדֶּרֶךְ נוֹסְעֵי מִדְבָּרִיּוֹת בְּעֵת שֶׁחוֹנִים, חוֹנִים תַּחַת הָהָר כְּדֵי שֶׁהָהָר יָגֵן עֲלֵיהֶם מֵרוּחוֹת וְשָׁרָב, וּפְנֵיהֶם מַבִּיטִים לְהָעוֹלָם. וְכָאן כָּתוּב "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" שֶׁחָנוּ אַחוֹרֵיהֶם לְהָעוֹלָם וּפְנֵיהֶם לְהָהָר שֶׁרַק כָּל מְגַמָּתָם הָיָה לְהָהָר שֶׁעֲתִידִים שָׁם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, שֶׁלֹּא רָצוּ לְהַבִּיט עַל דִּבְרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה רַק עוֹמְדִים מוּכָנִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה. (תפארת יוסף סעודת ר"ח סיון)

וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. אִיתָא בַּשַּׁ"ס (שבת פ"ח.) מְלַמֵּד שֶׁכָּפָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם אֶת הָהָר כְּגִיגִית וְאָמַר אִם תְּקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מוּטָב וְאִם לָאו שָׁם תְּהֵא קְבוּרַתְכֶם וְכוּ' אָמַר רָבָא אַף עַל פִּי כֵן הַדַּר קִבְּלוּהוּ בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ (אסתר ט',כ"ז) "קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ" קִיְּמוּ מַה שֶּׁקִּבְּלוּ כְּבָר, הַיְינוּ שֶׁבִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִדְמָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲתִּקוּ לְגַמְרֵי מֵרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּדְמָה לָהֶם שֶׁהִשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם כִּי זֶה שֶׁלֹּא עָשׂוּ אֶלָּא לְפָנִים (מגילה י"ב.) אָמַר כְּבוֹד אזמו"ר זללה"ה שֶׁאַחַר כָּךְ הֵאִיר לָהֶם זֹאת, אֲבָל מִקֹּדֶם נִדְמָה לָהֶם בְּדַעְתָּם בְּעַצְמָם שֶׁנַּעֲתִּקוּ מֵרְצוֹן הַשי"ת. וְאַחַר כָּךְ שֶׁהַשי"ת הֵאִיר עֵינֵיהֶם וְלִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא נַעֲתִּקוּ מֵרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְלֹא עָשׂוּ אֶלָּא לְפָנִים, אָז מִגֹּדֶל אַהֲבַת הַנֵּס קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּגֹדֶל שִׂמְחָה פַּעַם שֵׁנִית, מֵאַחַר שֶׁרָאוּ שֶׁהַדִּבְרֵי תוֹרָה שַׁיָּךְ לָהֶם לְשׂרֶשׁ נַפְשָׁם וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת הַהֵיפֶךְ ח"ו מִדִּבְרֵי תוֹרָה.(תפארת יוסף פורים ד"ה איתא בש"ס שבת)

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר. שָׁמַעְתִּי דִּבְסִינַי הָיָה דִּבּוּר מַמָּשׁ, דְּ"וַיְדַבֵּר אֱלוֹקִים" וְגוֹ' הַיְינוּ עַל יְדֵי ה' מוֹצָאוֹת הַפֶּה דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזֶה בָּרוּר וֶאֱמֶת דְּכָל נְבוּאָה הַיְינוּ עַל יְדֵי קוֹל הַנָּבִיא עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב (ברכות מ"ה.) בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְאָז הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מַדְרֵגַת נְבוּאָה שֶׁשָּׁמְעוּ דְּבַר ה' כַּנּוֹדָע וְהַיְינוּ עַל יְדֵי דִּיבּוּרָם. דְּאֵין קוֹל בָּעוֹלָם זוֹלֶת ה' מוֹצָאוֹת הַפֶּה וְנֶאֱמַר (שיר ה',ו') "נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ" וְגוֹ' שֶׁכָּלְלוּ כָּל חֶלְקֵי נַפְשׁוֹתָם לְהַשי"י אָז.(צדקת הצדיק קצ"ב,רכ"ט, דובר צדק פ"א. ד"ה וביאור)

אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. אָמַר אאמו"ר זצללה"ה מַה שֶּׁמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אָמְרוּ "מָה אַדִּיר שִׁמְךָ וְגוֹ' תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם" (שבת פ"ח.) הָיָה עִיקַּר הַמְכוּוָן שֶׁלָּהֶם עַל אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה תֵּבוֹת "אָנֹכִי ה' אֱלוֹקֶיךָ". שֶׁהֵם מוֹרִים שֶׁהַשי"ת חָפֵץ בַּעֲבוֹדַת הָאָדָם וְאוֹמֵר שֶׁהֵם הֶעֱלוּ מַיִן נוּקְבִין וּפָעֲלוּ אֲצִלוֹ, זֶה הָיוּ רוֹצִים הַמַּלְאָכִים. וְכֵן הָיוּ רוֹצִים שֶׁיַּחְתּוֹם הַשי"ת עֲלֵיהֶם "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" דְּהַשֵּׁם אֱלֹקִים מוֹרֶה שֶׁעַל יְדֵי שֶׁעוֹשִׂין מוֹסִיפִים כְּבָיְכוֹל כֹּחַ וּגְבוּרָה לְמַעְלָה וְהוּא כְּגַוְונָא דְּקָרְבָּנוֹת.(בית יעקב שמות יתרו צ"ט,ק')

אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכוּ'. יִצְחָק הוּא אָב לַיִּשְׂרְאֵלִים, וּלְכָךְ נִימּוֹל לִשְׁמוֹנָה טֶרֶם יָדַע מָאוֹס בָּרַע וּבָחוֹר בַּטּוֹב כִּי לֹא בִּבְחִירָתוֹ תַּלְיָא מִילְתָא רַק עָצָם בְּשָׂרוֹ בְּשַׂר קוֹדֶשׁ וְכוּ', וּמִמֶּנּוּ הִתְחִיל לְהִתְבָּרֵר זֶה לָצֵאת לַפּוֹעַל בְּאוּמָּה שְׁלֵימָה עַד עֵת מַכּוֹת בְּכוֹרוֹת שֶׁאָז נִתְבָּרֵר זֶה כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁהַי' מַכּוֹת הֵם נֶגֶד י' הַדִּבְּרוֹת מִתַּתָּא לְעֵילָא כִּדְאִיתָא בַּזּוֹהַר. וְדִבּוּר אָנֹכִי הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ מַתְחִיל בִּלְשׁוֹן צִיווּי דַּע שֶׁאָנֹכִי אוֹ הַאֲמֵן וְכַיּוֹצֵא כִּי בָּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ צִיווּי כְּלָל רַק מַאן דְּהוּא מֵעִיקָּרָא וְשָׁרְשָׁא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל דָּבָר זֶה נִקְבַּע וְנִתְאַמֵּת בְּלִבּוֹ מִמֵּילָא שֶׁאָנֹכִי וְכוּ'. וּמִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בָּזֶה לֹא יוֹעִילוּ לוֹ כָּל הַצִּיווּיִם וְהָאַזְהָרוֹת שֶׁזֶּהוּ שׁוֹרֶשׁ פּוֹרֶה רֹאשׁ וְעַצְמוּתוֹ אֵינוֹ מִקְדּוּשַׁת יִשְׂרָאֵל כְּלָל שֶׁהֵם עִיקַּר מְקוֹרָם וְשׁוֹרֶשׁ חִיּוּתָם הוּא דִּבּוּר אָנֹכִי וְכוּ'. וּלְכָךְ דָּבָר זֶה אֵינוֹ צִיווּי שֶׁהוּא עַל יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא. רַק דָּבָר זֶה הוּא מַתָּנָה מִלְמַעְלָה בְּלֹא אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא כְּלָל כַּנַּ"ל רַק עָצָם שָׁרְשָׁם הוּא כָּךְ. וְהַהֵיפֶךְ הֵם הַמְצָרִים עֶרְוַת הָאָרֶץ שֶׁלֹּא פָּסְקָה זוֹהֲמָתָן שֶׁהֵם בְּשַׂר חֲמוֹרִים כַּנַּ"ל. וּמִצַּד זֶה הוּא הַמִּיתָה [שֶׁעַל יְדֵי הַנָּחָשׁ] כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ מַכַּת הַבְּכוֹרִים כִּי הַבְּכוֹר הוּא הָרֵאשִׁית וְהַקּוֹדֶשׁ לַה' וְהֵם מֵתוּ כִּי לֹא הָיָה לָהֶם חַיִּים בְּעָצָם כְּלָל כַּנַּ"ל. וּלְכָךְ הַפֶּסַח שֶׁנִּיתַּן לְיִשְׂרָאֵל לְהַצָּלָה מִזֶּה לְהַרְאוֹת כִּי הֵם דְּבוּקִים בְּאָנֹכִי נֶאֱמַר בּוֹ "כָּל בֶּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ" רַק מַאן דְּהוּא מִשָּׁרְשָׁא וְגִזְעָא קַדִּישָׁא.(אור זרוע לצדיק א')